

Aan de kaak gesteld:

Hoofd-Hals Kanker onder de loep

Sebastiaan de Visscher, MKA-Chirurg-oncoloog, MD, DDS, PhD

1

Hoofd-hals kanker

Cancer Type	Incidence 2024	Incidence 2023
Huidkanker	18.0%	17.0%
borstkanker	12.0%	11.0%
prostaatkanker	11.0%	10.0%
longkanker	9.0%	8.0%
darmkanker	8.0%	7.0%
hematologische maligniteiten	6.0%	5.0%
blaaskanker en overige urinewegen	5.0%	4.0%
hoofd-halskanker	4.0%	3.0%
afweersklierkanker	3.0%	2.0%
slikdermkanker	2.0%	1.0%
nierkanker	1.0%	0.5%
baarmoederhalskanker	1.0%	0.5%
maagkanker	1.0%	0.5%
eientok- en eilanderkanker	1.0%	0.5%
hersen- en ruggenmergkanker	1.0%	0.5%

2

Hoofd-hals kanker

Incidentie per jaar, Aantal

Hoofd-halskanker

Gedetailleerde informatie: Landelijke gegevens, Totaal, Regio, Noord-Nederland, Zuid-Nederland, Totaal

2024, 2023 Deze cijfers betreffen voorlopige gegevens.

Bron: CBS

Gewijzigd op: 07 januari 2025

3

Leerdoelen

- Overzicht van voorkomende hoofd-hals tumoren en subsites
- Epidemiologie, diagnostiek, prognose
- Behandelprincipes, nieuwste behandelinzichten
- Organisatie van de zorg
- Toepassing van nieuwe technologie
- Impact op herstel

4

Hoofd-Hals gebied

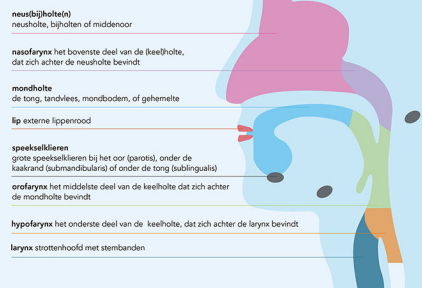
- Anatomie
- Pathologie
- Diagnostiek & behandeling
- Ontwikkelingen
- Klachten & Beperkingen

5

Anatomie

6

Anatomie Hoofd-hals gebied

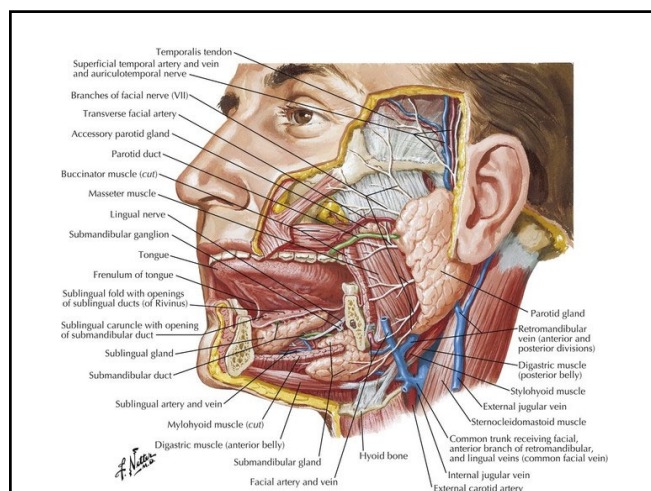

7

Hoofd-Hals gebied

- Complexe anatomische structuur verbindt het hoofd met de romp
- Passage voor lucht, voedsel, bloed, lymfe
- Gefaciliteerd door
  - Bloed- en lymfe vaten
  - Zenuwen
  - Spieren
  - Dentitie en bot
  - Anatomische structuren: Larynx, Trachea, Oesophagus, Mondholte, Speekselklieren, Schildklier

8

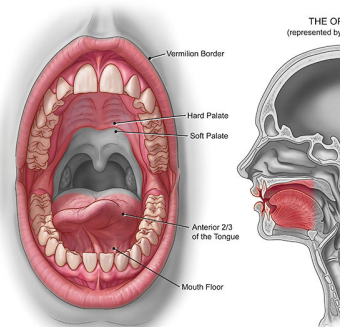

9

Anatomie mondholte

Subsites

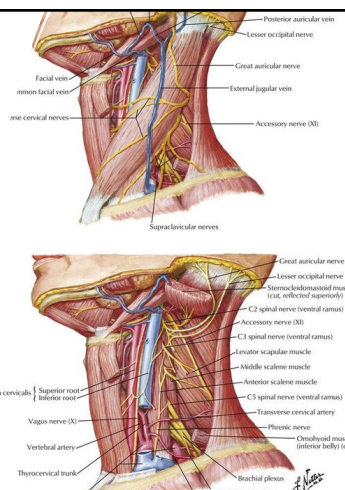
- Mucosale lip
- Buccale mucosa
- Processus alveolaris
- Trigonum retromolare
- Mondbodem
- Palatum durum
- Anterieure 2/3 tong

10

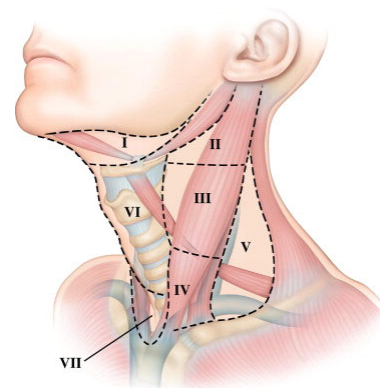
Hals

- N. vagus
- N. phrenicus
- N. accessorius
- N. hypoglossus
- N. lingualis
- Plexus brachialis
- Sensibele Cervicale taken
- A. Carotis
- V. Jugularis
- M. Sternocleidomastoideus

11

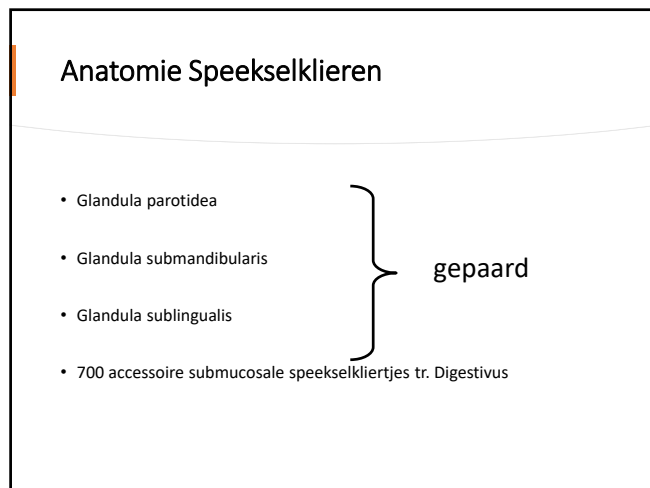
Lymfeklier stations

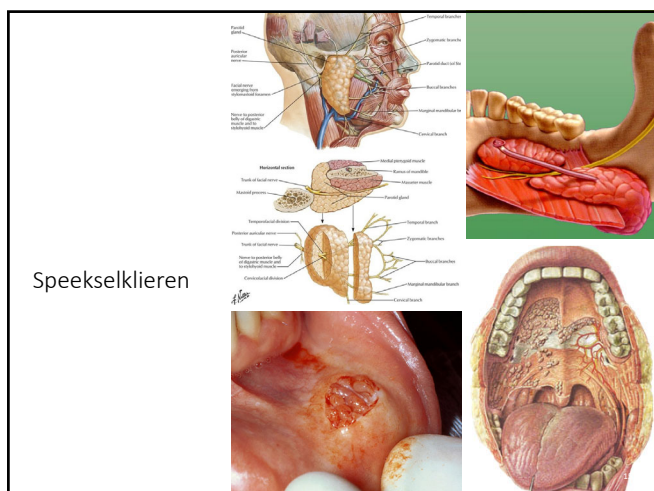
12

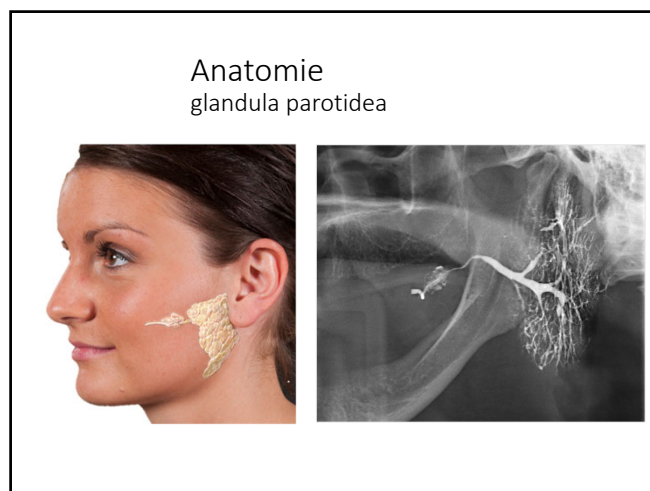
13

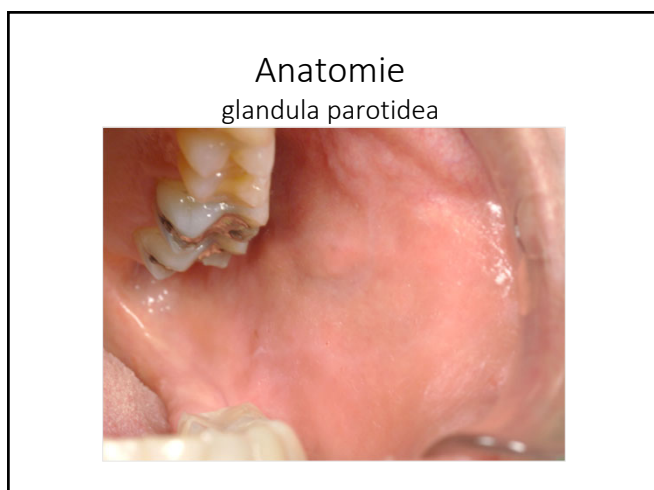
14

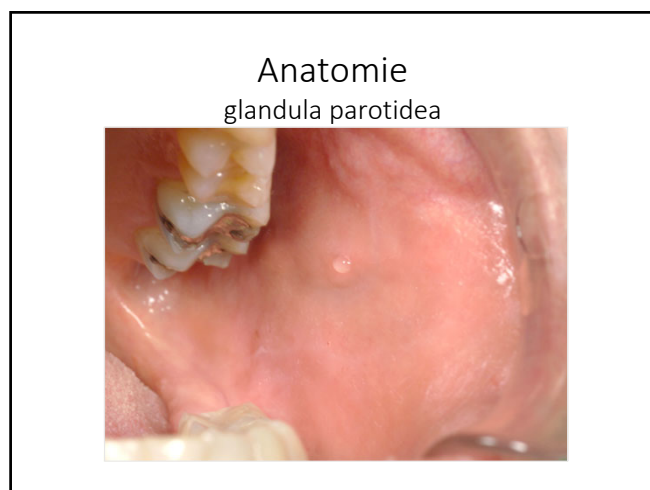
15

16

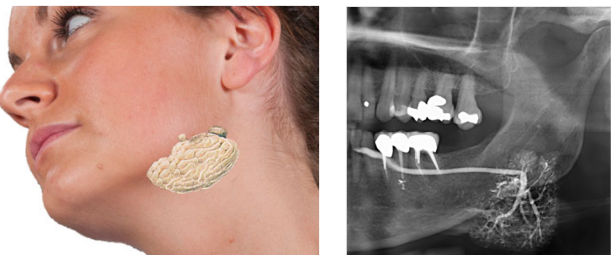

17

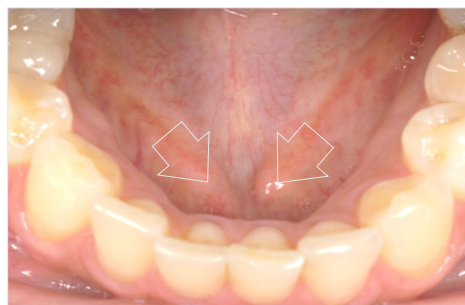
18

Anatomie glandula submandibularis

19

Anatomie glandula submandibularis

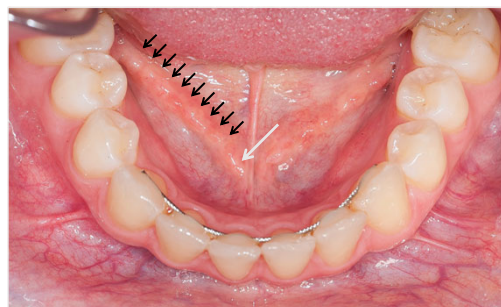
20

Anatomie glandula sublingualis

21

Anatomie ductuli Rivini

22

Pathologie (benigne)

23

Afwijkingen van de mondholte

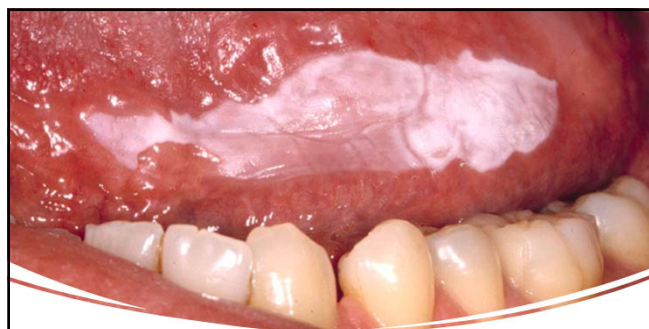
24

Indeling orale potentieel maligne afwijkingen

- Leukoplakie (10%)
- Erytroplakie (40-50%)
- (*Lichen planus/lichenoides laesie*)

25

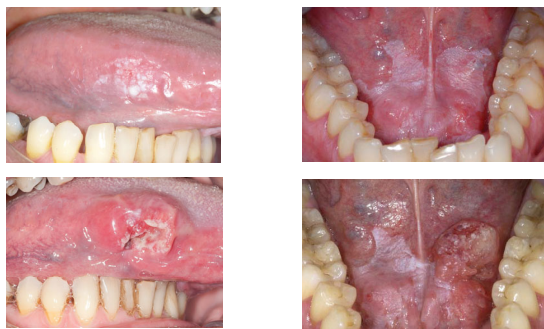
Leukoplakie

Definitie:

Een overwegend witte laesie die bij klinisch onderzoek niet duidelijk als een andere, definieerbare witte laesie van het mondslijmvlies kan worden gediagnosticeerd.

26

Maligne onttaarding

27

Erytroplakie

Definitie:

rode afwijking van het mondslijmvlies die niet direct als een andere goed definieerbare rode entiteit kan worden herkend

28

Afwijkingen van het mondslijmvlies

'hairy' leukoplakia	dyskeratosis congenita	amalgampigmentatie
lichen planus	pachyonychia congenita	loodzom van de gingiva
lichenoides afwijkingen	focaal palmoplantair en oraal mucosaal	tatoeage van het mondslijmvlies
linea alba	hyperkeratosis syndroom	raciale pigmentatie
stomatitis nicotina	papilloom	roker's melanose
aspirin burn	verruucose carcinoom	focale melanose
pseudomembraneuze candidose	proliferatieve verrucose leukoplakie	naevus pigmentosus
morsicatio buccarum	plaveiselcelcarcinoom	ziekte van Addison
morsicatio labiorum	discoïde lupus erythematosus	syndroom van Peutz-Jeghers
lingua geografica	frictional lesion	maligne melanoom
lingua villosa	syphilis (tweede stadium)	CREST syndroom
materia alba van de gingiva	snuf dipper's lesion	lupus erythematosus
fordyce's spots	reverse smoking	ontactallergische stomatitis
leukoedem	smoker's palate	plasmacel gingivitis
white sponge nevus	lichen sclerosus et atrophicus	erosieve lichen planus
traumatisch erytheem	eczymose	erythematuze candidose
thermisch letsel	petechien	mononucleosis infectiosa
bestralings mucositis	ziekte van Rendu-Osler-Weber	stomatitis prothetica
fellatio	anemie (Plummer-Vinson syndroom)	thrombocytopenische purpura
lingua geografica		mediane rhomboid glossitis

29

Orale Candidiasis

Ontsteking orale mucosa door infectie met candida (schimmel)

• Lokale oorzaken

- Slechte mondhygiëne
- Lokale corticosteroiden
- Radiotherapie

• Algemene oorzaken

- Afweerstoornissen
- Endocriene stoornissen
- Systemische geneesmiddelen

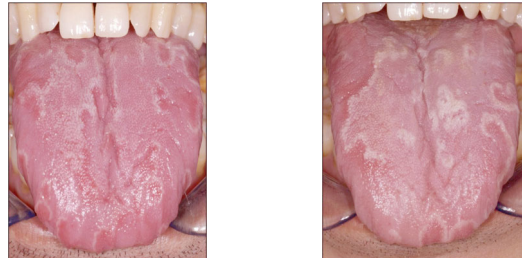
30

Stomatitis prothetica
(erythemateuze candidose)

31

Lingua geographica

32

slijmvliespemfigoïd

33

secundaire HSV-infectie (herpes
labialis)

34

Aft, major type

35

Aandoeningen van de speekselklieren

36

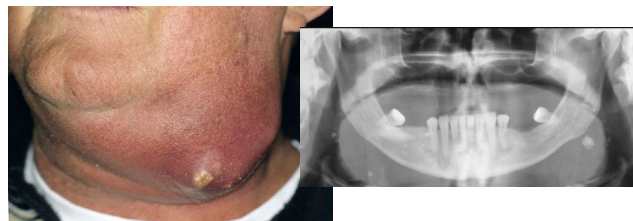
Oorzaken monddroogheid

- Ontsteking
- Geneesmiddelen
- Ouder worden (v>m)
- syndroom van Sjögren
- bestraling hoofd-hals gebied

37

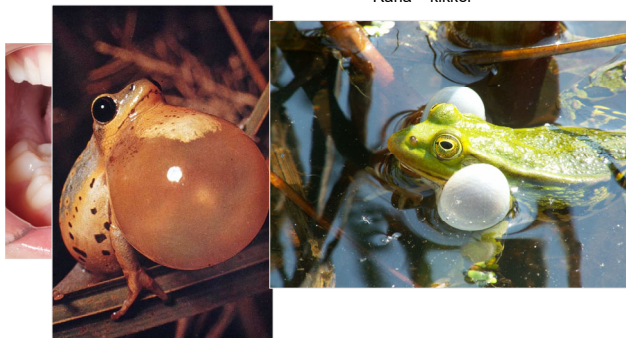
Acute sialoadenitis glandula submandibularis

38

Ranula glandula sublingualis

Rana = kikker

39

Pleiomorf adenoom glandula parotis

40

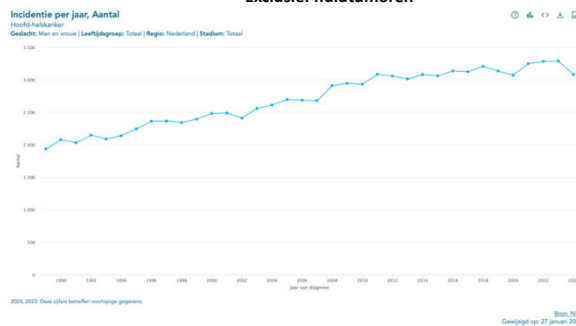
Pathologie (maligne)

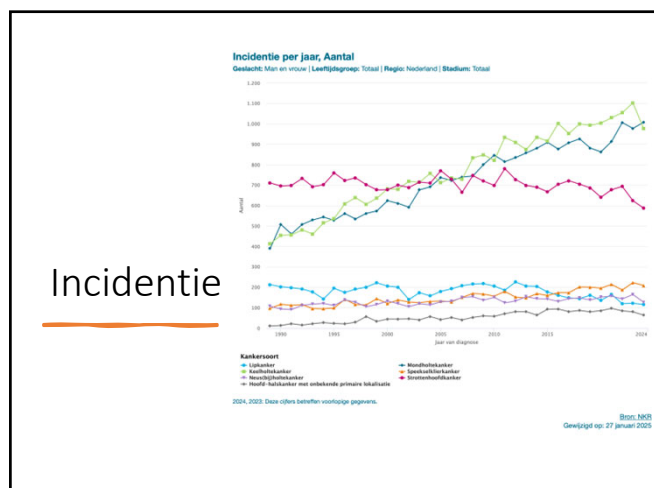
41

Hoofd-Hals kanker

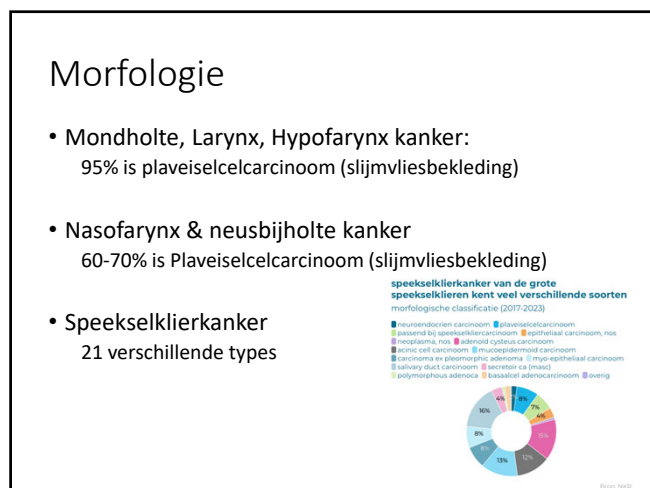
- Maligne tumoren bovenste adem- en voedingsweg
  - 90% plaveiselcelcarcinoom van de slijmvliezen
- Maligne speekselklier tumoren
- Exclusief huidtumoren

42

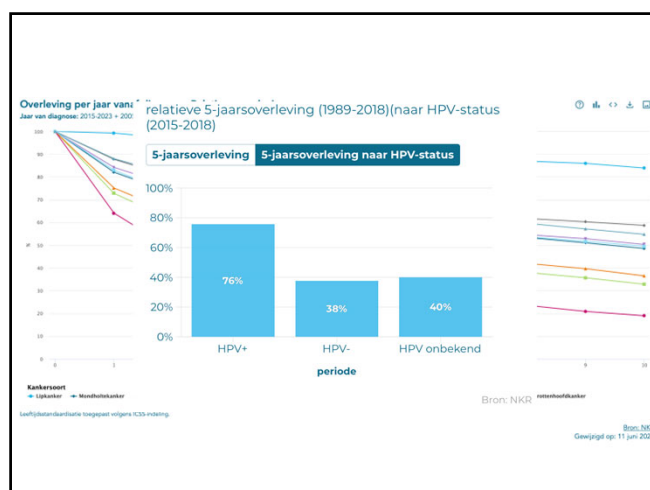
43

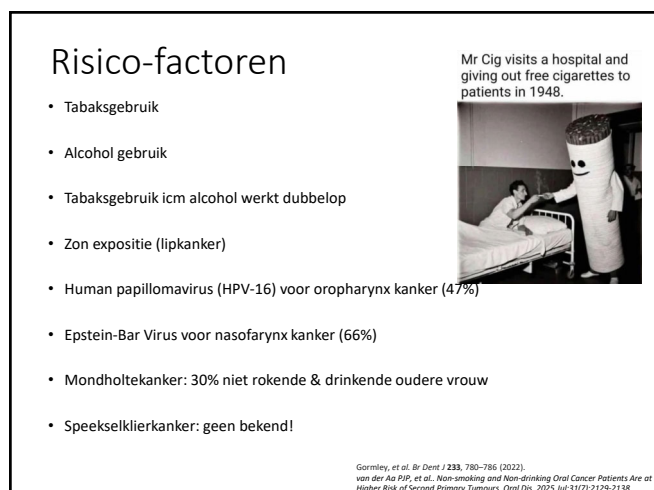
44

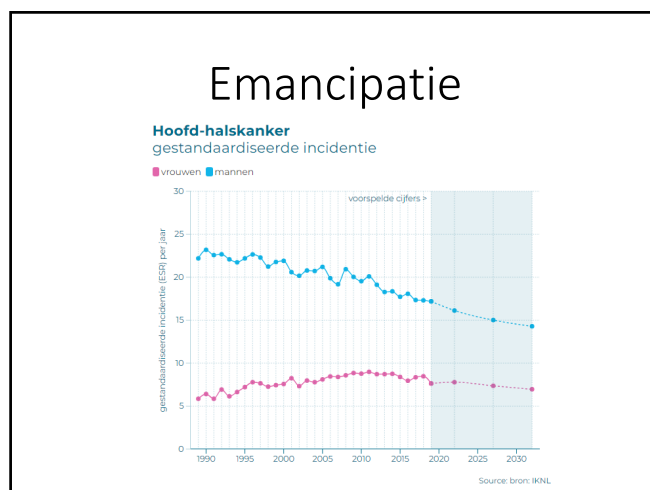
45

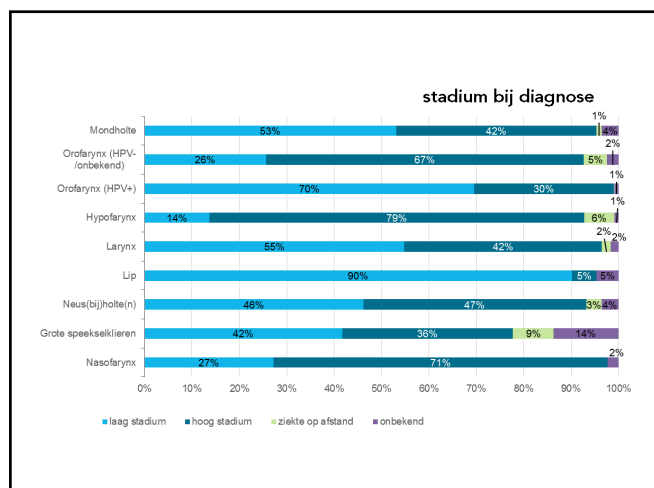
46

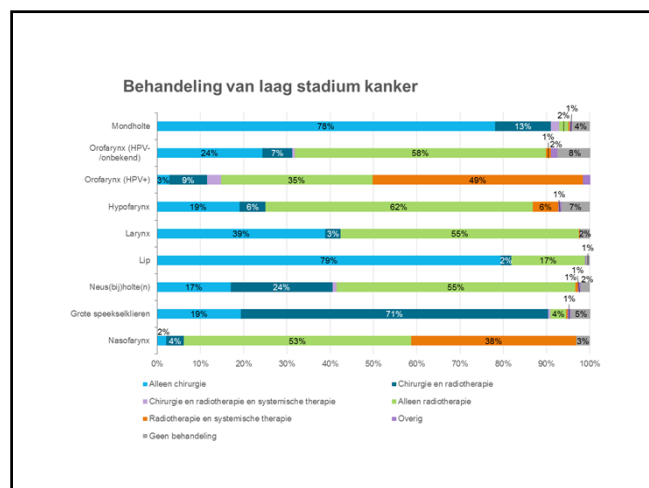
47

48

49

50

Hoofd-hals kanker

- Verschillende entiteiten!
  - speekselklierkanker
  - Uitgaande van bovenste adem- en voedingsweg
    - Verschillende subtypes obv locatie en HPV status
- Type behandeling is afhankelijk van histologie, locatie en stadiering
- Overeenkomst: allen high value "real estate" waarvoor Hoofd-Hals expertise benodigd

Head and neck cancer Mody, Mayur D et al.
The Lancet, Volume 398, Issue 10318, 2289 - 2299

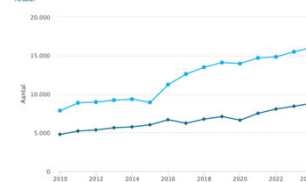
51

Huid maligniteit

85% in Hoofd-Hals gebied, complexe casuïstiek vereist HH-expertise

Incidentie per jaar, Aantal

Geslacht: Man en vrouw | Leeftijdsgroep: Totaal | Regio: Nederland | Stadium: Totaal

Kankersoort
→ Plaveiselcarcinoom van de huid → Melanoom van de huid

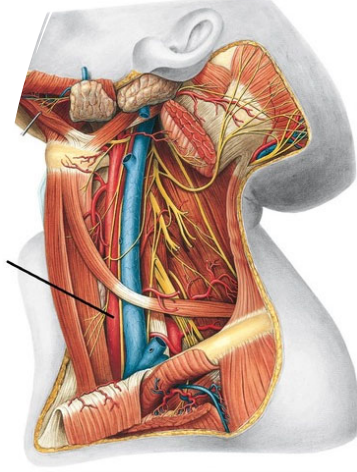
2024, 2023: Deze cijfers betreffen voorlopige gegevens.

Bron: NCR
Gewijzigd op: 27 januari 2025

52

"High value real estate"

- Invloed op "voorkomen" van patiënt
- Raakt aan "identiteit"
- Complexe anatomie en functie
- Functie:
  - Spreken
  - Eten/slikken
  - Ademen
  - Voelen
  - Esthetiek

53

Diagnostiek

54

symptomen

- Mondholte
  - Niet genezend ulcus/zwelling
  - Pijn
  - Mobiele tanden/slecht zittende prothese
  - Bloeding
  - Dysarthrie
  - Slikklachten
  - Heesheid
- Hals
  - Zwelling
  - Otagie (vanuit CN V, VII, IX, X)

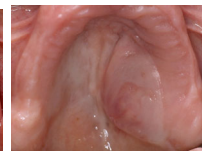

Prothese past niet meer

langzaam groeiend

≠

benigne

55

56

Facialis parese

57

58

59

Basaalcelcarcinoom

60

Afwijkingen OPG

61

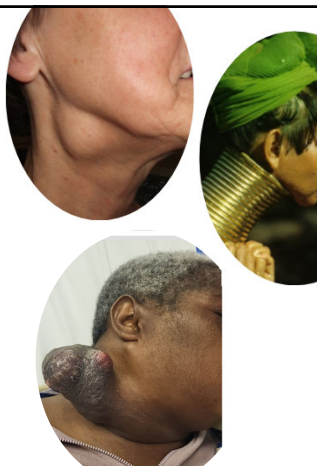
Afwijkingen OPG

62

Zwellingen hals

Aandoeningen gld. parotis	Aandoeningen gld. submandibularis	Primair maligne lymfomen
Lymfeklier metastasen	Laterale halscyste	Mediane halscyste
Paragangliomen (o.a. glomus tumor)	Neurinomen	Lipomen
Weke delen sarcomen	Plunging ranulae	(Epi)dermoid cysten
Huidtumoren	Huidinfecties	Reactieve lymfadenopathieën
	Schildklier afwijkingen	

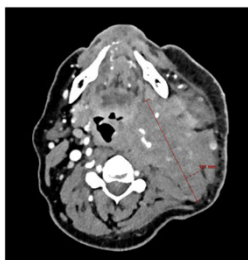
63

Lymfekliertuberculose

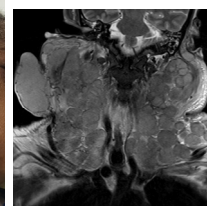
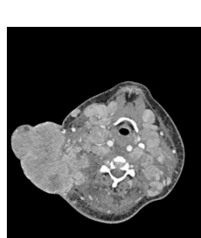
64

B-Cel Lymfoom

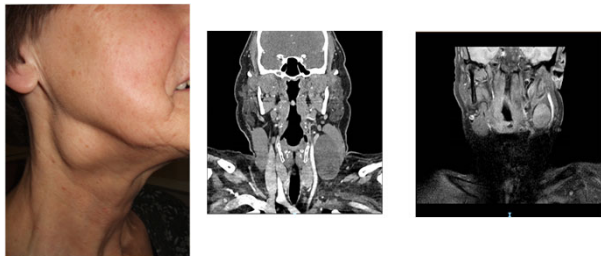
65

Hals metastasen bij EBV+ nasofarynx carcinoom

66

Laterale halscyste

67

Plaveiselcel carcinoom

68

Expertise centra

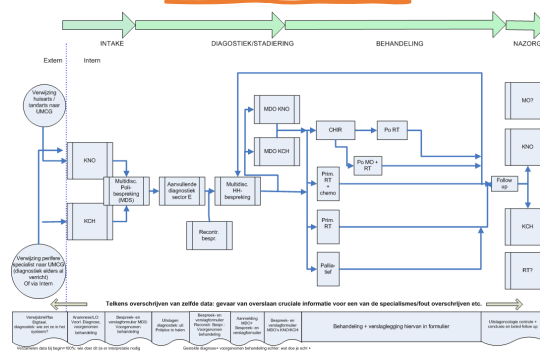
- Zorg in 14 hoofd-hals expertise centra bij dedicated zorgverleners:
  - Radiotherapie
  - Technisch geneeskundige
  - Medische oncologie
  - Reconstructief chirurg
  - Dietetiek, Logopedie, CBT
  - Fysiotherapie, MMW, Radiologie
- Poortspecialismen KNO & MKA
- zorg patiënt via zorgtraject; standaard diagnostisch traject
- Start behandeling <30 dagen

69

Doel: Efficiënte en complete work-up!

Zorgtraject

70

Onderzoek:

- Klinisch onderzoek: mondholte & hals
  - Biopsie
  - Fiber optisch onderzoek bovenste voedsel en luchtweg
- Beeldvorming:
  - CT-scan Hoofd Hals Thorax
  - MRI-scan Hoofd-Hals
  - PET (CT)
  - echo + punctie hals
- Consulten:
  - consult geriater
  - MMW
  - Centrum bijzondere tandheelkunde

TNM-Classificatie & bespreking in MDO

Behandeling (Chirurgie)

71

72

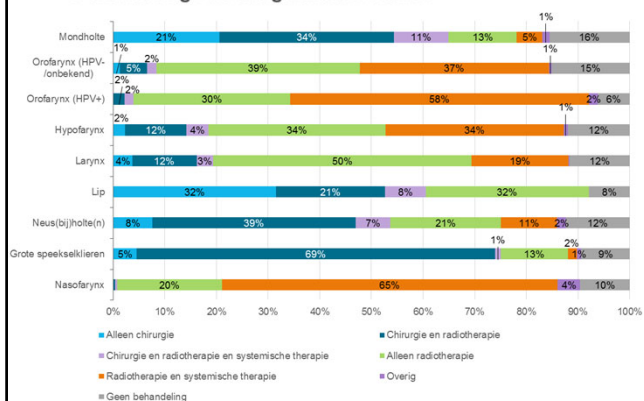
(Chirurgische) behandeling is multidisciplinair

Wat zijn mogelijke chirurgische en/of prothetische reconstructies, rekening houdend met patiënt factoren?

- Vaak complexe tumor-resecties
- post-operatieve radiotherapie
- Passend bij patient:
  - Geriater
  - MMW
- Impact op kwaliteit van leven
  - Communicatie
  - Kauwen
  - Slikken
  - Smaak
  - Orale competentie
  - Vrije ademweg

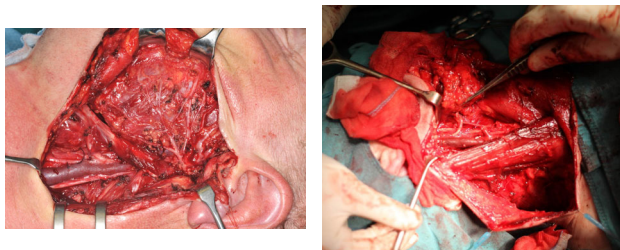
73

Behandeling van hoog stadium kanker

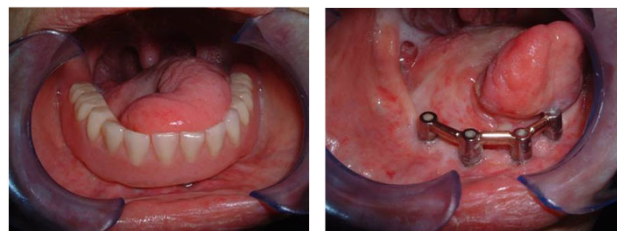
74

Halsklierdissectie

75

Implantaten voor retentie van de prothese & functie verbetering

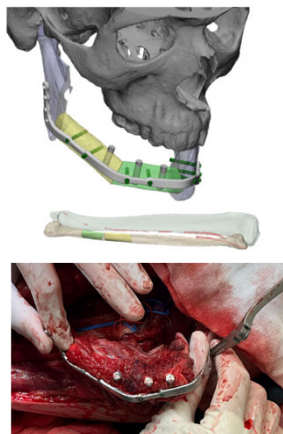

Karflage et al. Br Journal of Oral and Max Surg. 2014

76

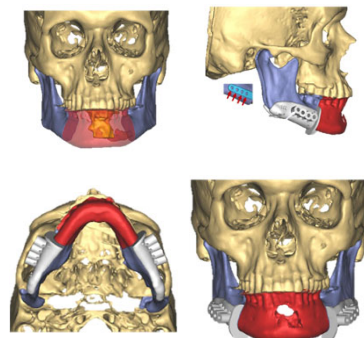
3D virtual surgical planning

- Standard of care in complexe resecties en reconstructies
- Reconstructie van functie, uiterlijk en verbetering QOL
- Backward planning: gebruik de gewenste occlusie als uitgangspunt voor je reconstructie
- 3D VSP Grote voortuitgang in reconstructie en daarmee QOL

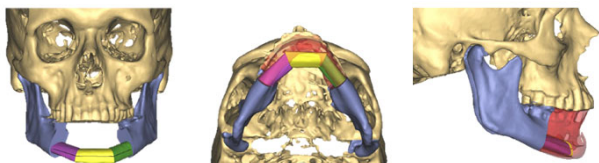
77

Chirurgische guides

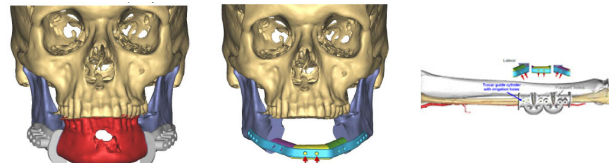
78

Planning van de reconstructie

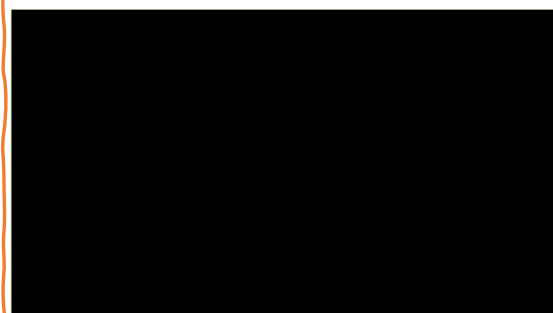

79

3D Virtual surgical plan

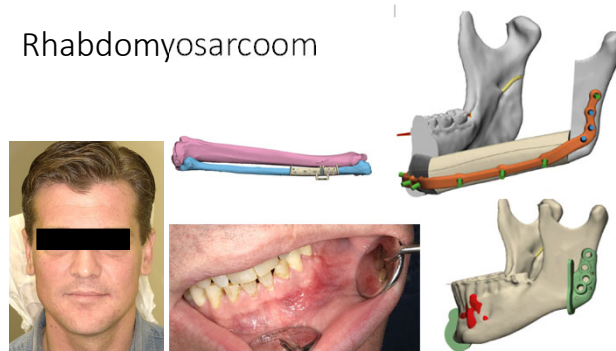

80

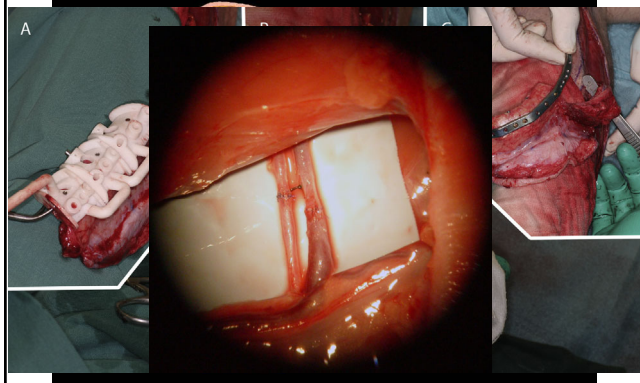

81

Rhabdomyosarcoom

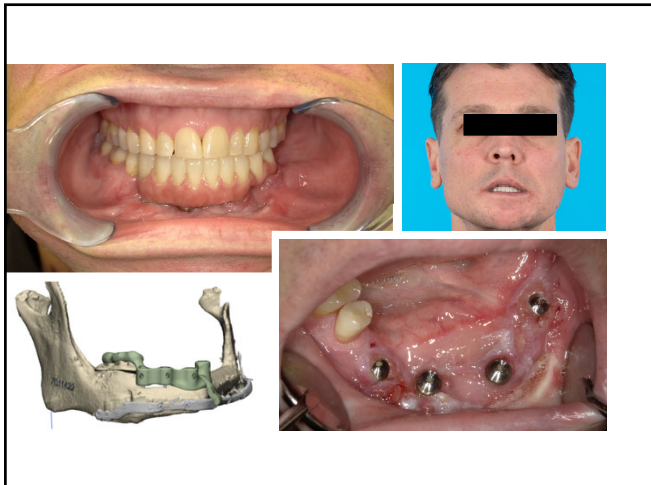
82

83

84

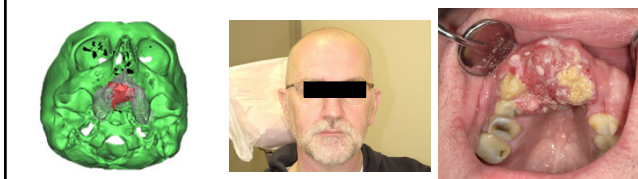

85

86

Plaveiselcelcarcinoom Maxilla cT4N2

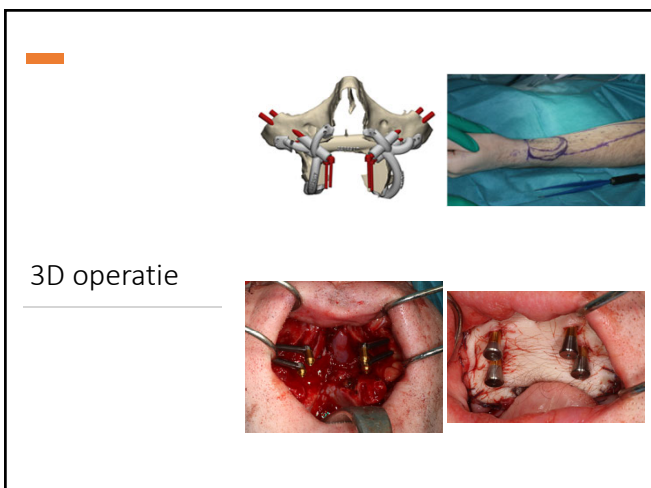
87

3D Operatie

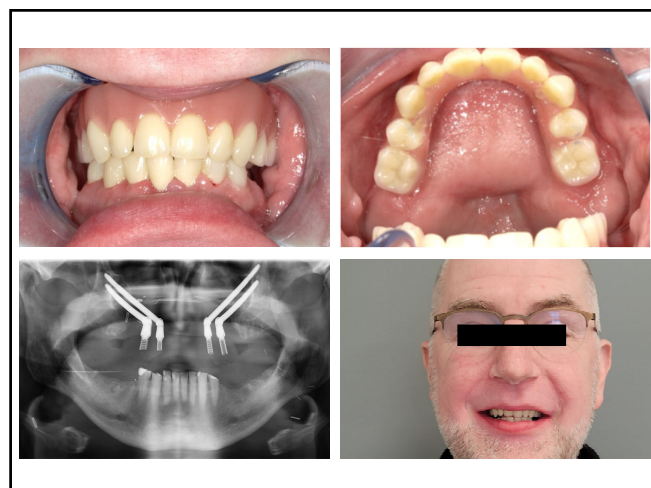

88

3D operatie

89

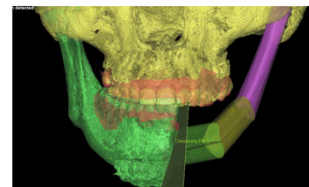
90

Backward
planning

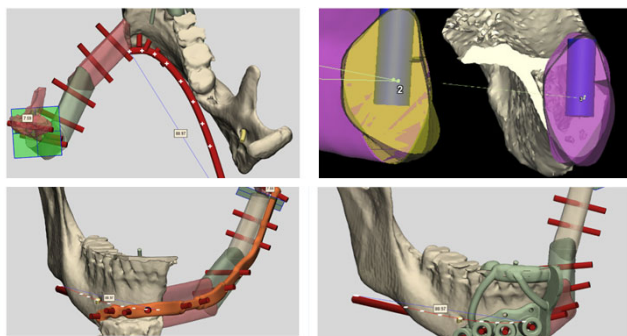

91

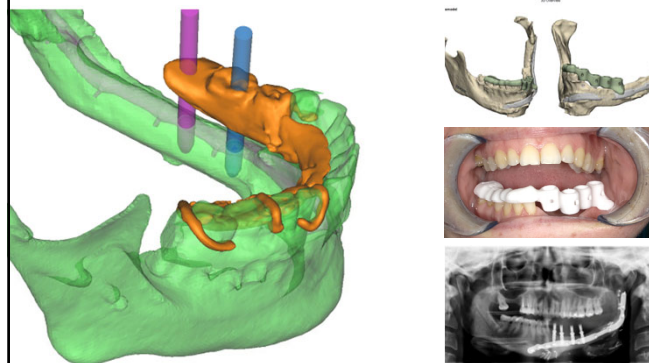
3D VSP mbv backward planning (Rotatie obv occlusie)

92

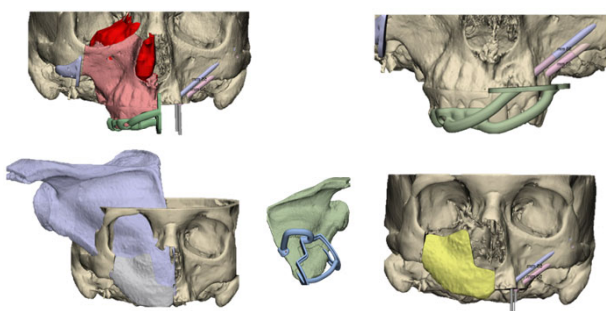

93

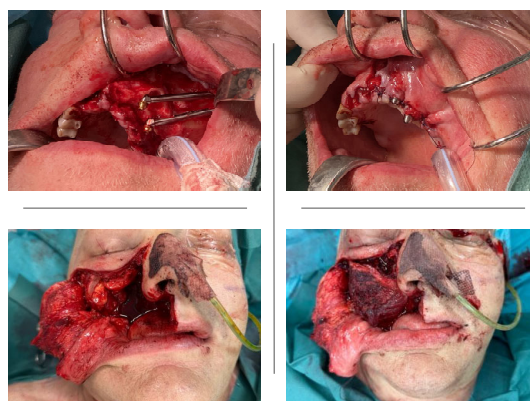

94

Maxilla reconstructie met scapula

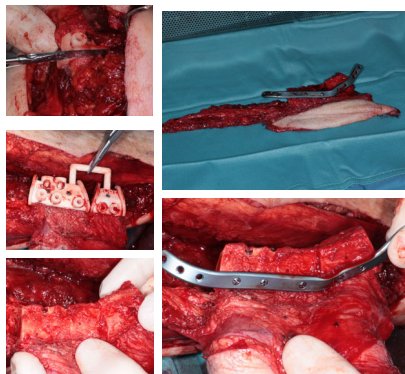
95

96

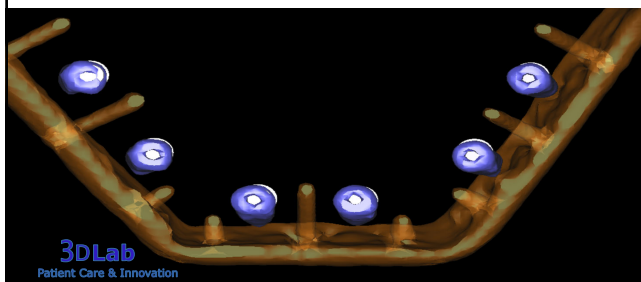
Voordelen:

- Precisie
- Betere marges
- Directe reconstructie
- Operatie tijd

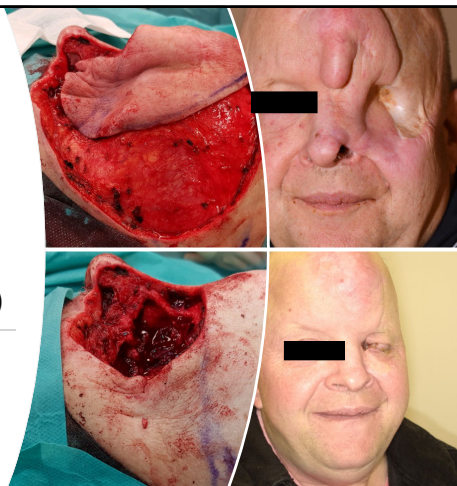
97

post-operatieve evaluatie

98

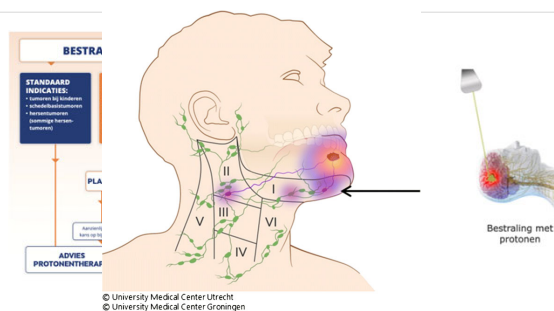
Niet iedereen
geschikt
(comorbiditeit)

99

Standard of care

- Gebruik van de poortwachtersklier procedure
  - Vermindering 80% halsklierdissecties bij negatieve hals
- Protonen therapie ipv fotonen

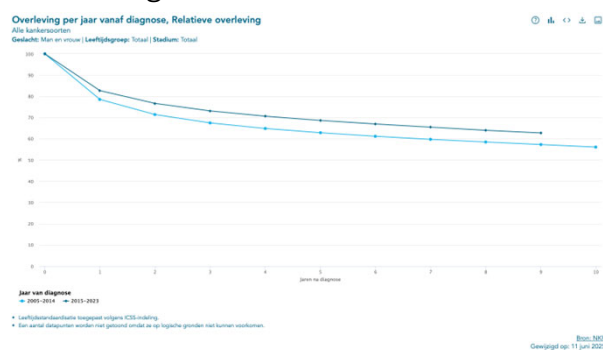

100

Ontwikkelingen

101

QOL verbeterd door nieuwe technieken overleving niet!

102

Moleculaire opmaak

Hoofd-hals tumoren zeer heterogene moleculaire opmaak:
Welke therapie is geschikt voor welke patiënt?

Organoids: gekweekte orgaantjes van tumorcellen waarop therapie kan worden getest

Toekomstige moleculaire diagnostiek

- Screening potentieel maligne afwijkingen
- Follow-up (HPV + tumoren)

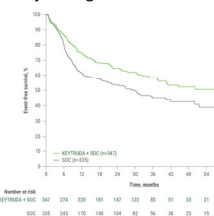
Li, W., et al. Head and neck tumor organoid grown under simplified media conditions model tumor biology and chemoradiation responses. *Sci Rep* 15, 24221 (2025)

103

Immunotherapie

- 2025: eerste studies die positief rapporteerden over immunotherapie
- 2025: FDA & EMA goedkeuring voor neo-adjuvant gebruik
- NL: (nog) niet goedgekeurd
- Zeer veel studies lopen

- Echter:
  - 20% complete respons
  - 20% geen respons
  - 60% partiele respons
  - Bijwerkingen!

Liu, XH., et al. Multi-omics in immunotherapy research for HNSCC: present situation and future perspectives. *npj Precis. Onc.* 9, 93 (2025).

104

Intra-operatieve snijvlak controle

- Percentage tumor positieve snijrand bij mondholttekanker is 23%, waarvan 87% in basale/deepe snijvlak.

Consequenties:

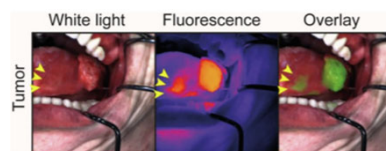
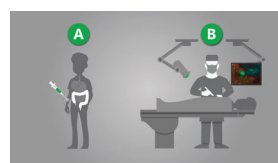
- Verhoogde kans op lokaal recidief en verlaagde overall survival
- Indicatie tot adjuvante therapie (RTC, Chemo) met bijbehorende toxiciteit

Noodzaak tot real-time intra-operatieve snijvlak controle

Buchakjian et al. *Otolaryngol Head Neck Surg.* 2019
Woolgar et al. *Oral Onc.* 2005

105

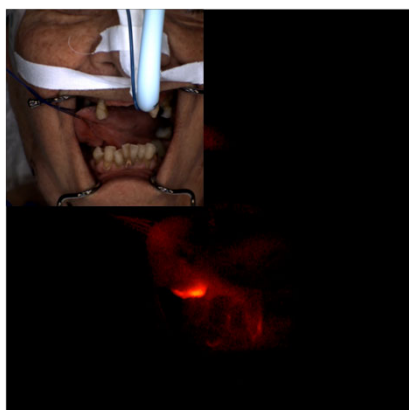
Intra-operatieve snijvlak controle

Voskuil et al. *Nat Commun.* 2020
Voskuil et al. *Theranostics* 2020

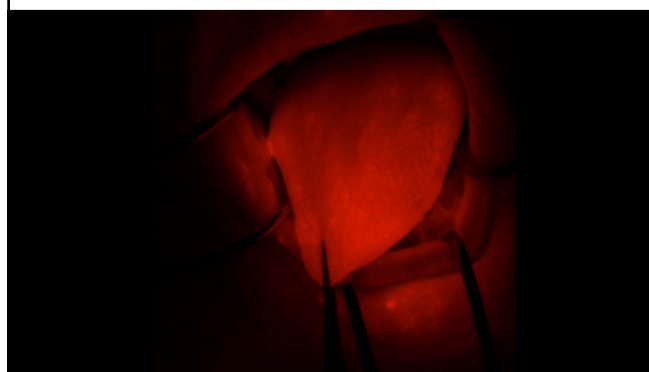
106

EGFR antilichaam (90%)

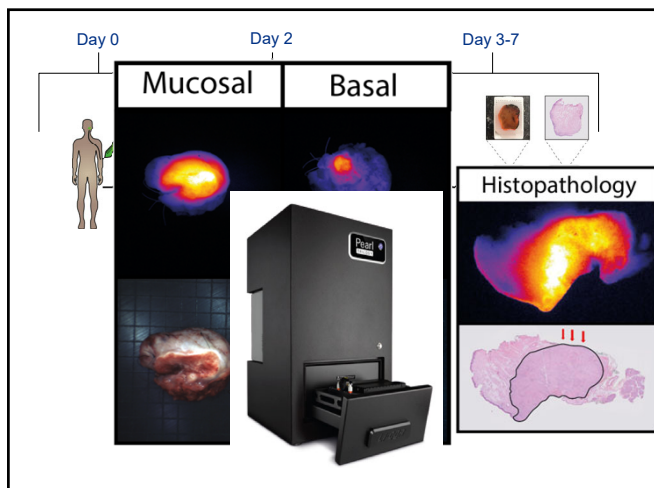

107

pH gevoelige probe

108

109

Klachten & beperkingen na behandeling

110

Patiënten categorie

Klassiek:

- Gemiddelde leeftijd 60+
- Klassieke carcinogenen: langdurig tabak & alcohol
- Regelmatig comorbiditeit (roken, cardiovasculair, longziekte)
- Primaire tumor vaak groter en lokale invasie in nabijliggende structuren
- Werkcontext bepalend voor herstel

HPV+ Oropharynxkanker:

- Gemiddelde leeftijd 50+
- Relatief weinig blootstelling aan klassieke carcinogenen
- soms relatief kleinere primaire tumoren met uitgebreide lymfekliermetastase
- Beter overleving, met vergelijkbare functionele beperkingen
- Meer tijd om klachten te ondervinden van behandeling

111

Klachten korte termijn (<3 maanden)

- Postoperatieve pijn in mond, kaak, hals en evt donorplaats reconstructie (60–90%)

- Wondinfectie, fistelvorming, flap-gerelateerde problemen (10–25%)

- Ernstige orale mucositis bij (chemo)radiotherapie (60–85%)

- Verslikklachten (partiële) glossectomie of mondbodemresectie (40–70%)

- Klachten na halsklierdissectie: pijn, krachtsverlies, beperkte abductie (30–60%)

- Vermoeidheid (behandeling, ondervoeding, psychische belasting) (70–90%)

112

Klachten Langere termijn (>3 maanden)

- Verminderde speekselproductie (100% bij radiotherapie)

- Problemen met spreken, slikken, slapen en concentratie (60–80%)

- Verhoogd risico op cariës en parodontale schade

- Kwetsbaarheid bij THK ingrepen; kans op osteoradionecrose (30–50%)

- Beperkte mondopening, oedeem (20–40%)

- Slikstoornissen: aspiratierisico, recidiverende luchtweginfecties (15–30%)

- Schouderdysfunctie: langdurige beperkingen na halsklierdissectie (20–40%)

113

Literatuur

- Hoofd-halskanker ≠ lokaal probleem
- Grote impact op functioneren & arbeid
- Complex beloop → lastige beoordelingen
- meerderheid patiënten hervat uiteindelijk werk
- langdurige functionele beperkingen
- vermoeidheid, slik- en spraakproblemen bepalen de belastbaarheid

de Boer et al., Support Care Cancer, 2018
Verdonck-de Leeuw et al., Eur Arch Otorhinolaryngol, 2010
Pulte & Brenner, Oncologist, 2010
Carvalho et al., Oral Oncology, 2005

Radiotherapie & systeemtherapie

- Multimodale therapie bij groot deel patiënten
- Langdurige toxiciteit: slikstoornissen, vermoeidheid, speekselverlies

Langendijk et al., Radiotherapy & Oncology, 2008
Hutcheson et al., J Clin Oncol, 2013

114

Take home message

- **Hoofd-halskanker is zelden een lokaal probleem**
Kleine tumoren kunnen grote gevolgen hebben voor functie
- **Vroege herkenning maakt het verschil**
- **Behandeling is complex en multidisciplinair**
Concentratie van zorg en expertise is essentieel
- **Herstel kost tijd**
Veel patiënten ervaren langdurige klachten
- **Beoordeling vraagt maatwerk**
Functionele gevolgen, niet alleen tumorstadium of overleving, bepalen duurzame inzetbaarheid.

115

116

Stadiering mondholtecarcinoom

T Category	T Criteria
TX	Primary tumor cannot be assessed
Tis	Carcinoma in situ
T1	Tumor ≤2 cm, ≤5 mm DOI
T2	Tumor ≤2 cm, DOI >5 mm and ≤10 mm or tumor >2 cm but ≤4 cm, and ≤10 mm DOI
T3	Tumor >4 cm or any tumor >10 mm DOI
T4	Moderately advanced or very advanced local disease
T4a	Moderately advanced local disease: (lip) tumor invades through cortical bone or involves the inferior alveolar nerve, floor of mouth, or skin of face (i.e., chin or nose); (oral cavity) tumor invades adjacent structures only (e.g., through cortical bone of the mandible or maxilla, or involves the maxillary sinus or skin of the face); note that superficial erosion of bone/tooth socket (alone) by a gingival primary is not sufficient to classify a tumor as T4
T4b	Very advanced local disease; tumor invades masticator space, pterygoid plates, or skull base and/or encases the internal carotid artery

117